Конгрес Українських Націоналістів

Любіть Україну!

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.nacija.org.ua 4 вересня 2007 року № 36 (200)

Мирослав ОКСЕНТ

БУДЬМО СИЛЬНИМИ І МУДРИМИ

Незважаючи на шалені зусилля малоросів-холуїв, Одеса не зганьбилася

Як відомо, одеська влада на чолі з мером Е. Гурвіцом планувала 2 вересня, на День міста, відкрити пам'ятник російській імператриці Катерині II. Цього дня в Одесі очікували приїзду Президента В.Ющенка, якого запросили з метою, аби глава держави, вочевидь, своєю присутністю підняв статус цього ганебного для кожного українця дійства.

Зрозуміло, що Президент не приїхав – тому що Віктор Ющенко – український Президент. А пам'ятник так і не був відкритий – хоч як намагалися малороси-холуї потрафити своїм московським покровителям, аби цей символ національного приниження чимшвидше, ще до виборів, встановити на українській землі. Повідомлено, що нібито акцію перенесено на жовтень.

Те, що ганебне "мєроприятіє" не відбулося, як це планувалося деким в Одесі і поза нею, є нашою спільною, хоча й поки що незначною перемогою. В Одесі рішуче виступили проти встановлення символу національної неволі місцеві патріотичні організації, в тому числі і Конгрес Українських Націоналістів. У попередньому числі "Нації і держави" була опублікована "Відозва української інтелігенції з приводу спорудження на нашій землі пам'ятників російській цариці Катерині II", яку підписали більше 120 відомих і авторитетних представників національної інтелектуальної еліти. Текст цієї відозви був оприлюднений на нашому партійному сайті. Її надрукували впливові українські ЗМІ, в тому числі і електронні видання "Українська правда" та "Майдан". Без сумніву, все це дозволило зупинити реалізацію антиукраїнського сценарію, що планувався до виконання в Одесі.

Однак заспокоюватися не треба. По-перше, пам'ятник, очевидно, таки будуть намагатися відкрити. Мусимо не допустити цього. По-друге, малий успіх потрібно примножити. Нехай одеський прецедент стане фундаментом для відвойовування національних надбань у всіх сферах. Адже ми живемо на своїй, Богом нам даній землі.

ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

ВИБОРИ – 30 ВЕРЕСНЯ

Як відомо, спікер парламенту 5-го скликання О. Мороз зініціював проведення "сесії Верховної Ради" 4 вересня. Мета, яку переслідує О. Мороз, підтриманий більшістю колишніх депутатів коаліції, – зірвати проведення виборів 30 вересня. Для цього можуть бути використані незаконні, позаконституційні заходи.

Виходячи з існування загрози дестабілізації становища, увечері 3 вересня до українського народу звернувся з телевізійним зверненням Президент Віктор Ющенко.

Глава держави зокрема заявив, що скликання чергової сесії Верховної Ради є спробою коаліції зірвати позачергові вибори. В. Ющенко назвав чергову сесію парламенту "спробою парламентської коаліції загострити ситуацію в нашій країні" та "авантюрою відомих хитромудрих товаришів". "За провокаціями стоїть глухе бажання зірвати вибори. Воно викликане страхом втратити владу і своє персональне місце у цій владі", – сказав Президент.

Глава держави вкотре наголосив, що Верховна Рада п'ятого скликання є неповноважною і будь-які її рішення є нелегітимними, "вони не мають жодної практичної сили і жодного політичного ефекту". "Я кажу спокійно і твердо: панове депутати, заспокойтеся, не зловживайте терпінням людей, не перетворюйте Верховну Раду на посміховище", – звернувся В. Ющенко до депутатів.

"Я хочу, щоб політики, нарешті, почали працювати. Це, в моєму розумінні і відчутті, вимога кожного з вас. Я сказав все. Вибори – 30 вересня. Відхиляю метушню авантюристів. Спокійно і впевнено народ зробить свій вибір. Ми стали іншими", – заявив Президент.

ПАМ'ЯТАЄМО!

1937 РІК І СУЧАСНІСТЬ

Тези "Меморіалу"

Сімдесят років тому за постановою вищих партійних органів у СРСР розгорнулася чергова кривава "чистка", яка тривала майже два роки. В історичній публіцистиці ця репресивна кампанія нерідко іменується "Великим Терором"; у народі ж її називають просто – "Тридцять Сьомий".

Комуністична диктатура завжди – і до, і після 1937 року – супроводжувалася політичними репресіями. Однак саме Тридцять Сьомий став у пам'яті людей лиховісним символом системи масових убивств, які були організовані та проведені державною владою. Очевидно, це трапилося через те, що Великому Терору були властиві деякі надзвичайні риси, що визначили його особливе місце в історії і той величезний вплив, що він вчинив – і продовжує чинити – на долю нашої країни.

Тридцять Сьомий – це гігантський масштаб репресій, що охопили всі регіони й усі без винятку верстви суспільства, від вищого керівництва країни до безмежно далеких від політики селян і робітників. Упродовж 1937–1938 рр. за політичними звинуваченнями було заарештовано більше 1,7 мільйона осіб. А разом з жертвами депортацій і засудженими "соціально шкідливими елементами" кількість репресованих перевищує два мільйони.

Це неймовірна жорстокість вироків: більше 700 тисяч заарештованих були страчені.

Це безпрецедентна плановість терористичних "спецоперацій". Уся кампанія була ретельно продумана заздалегідь вищим політичним керівництвом СРСР і проходила під його постійним контролем. У секретних наказах НКВС визначалися строки проведення окремих операцій, групи й категорії населення, що підлягали "чистці", а також "ліміти" – планові цифри арештів і розстрілів у кожному регіоні. Будь-які зміни, будь-які "ініціативи знизу" мали узгоджуватися з Москвою і схвалюватися нею.

Але для основної маси населення, не обізнаної зі змістом наказів, логіка арештів здавалася загадковою й незрозумілою, що не пов'язувалася зі здоровим глуздом. Сучасникам Великий Терор здавався гігантською лотереєю. Майже містична незбагненність подій, що відбувалися, викликала особливий жах і породжувала в мільйонів людей невпевненість у власній долі.

Репресії ґрунтовно зачепили, зокрема, представників нових радянських еліт: політичної, військової, господарської. Розправа над людьми, імена яких були відомі всій країні (саме про них насамперед повідомляли газети) і в лояльності яких не було ніяких підстав сумніватися, збільшувала паніку й посилювала масовий психоз. Згодом навіть народився міф про те, що Великий Терор нібито був спрямований винятково проти старих більшовиків і партійно-державної верхівки. Насправді переважна більшість заарештованих і розстріляних були простими радянськими громадянами, безпартійними й ні до яких еліт не належали.

Тридцять Сьомий – це невідомі світовій історії масштаби фальсифікації звинувачень. У 1937–1938 вірогідність арешту визначалася, головним чином, належністю до якої-небудь категорії населення, зазначеної в одному з "оперативних наказів" НКВД, або зв'язками – службовими, родинними, дружніми – з людьми, заарештованими раніше. Формулювання індивідуальної "провини" було клопотом слідчих. Тому сотням і сотням тисяч заарештованих пред'являлися фантастичні звинувачення в "контрреволюційних змовах", "шпигунстві", "підготовці до терористичних актів", "диверсіях" і т. п.

Тридцять Сьомий – це відродження в ХХ столітті норм середньовічного інквізиційного процесу, з усією його традиційною атрибутикою: заочністю (у переважній більшості випадків) квазісудової процедури, відсутністю захисту, фактичним об'єднанням у рамках одного відомства ролей слідчого, обвинувача, судді й ката. Знову, як у часи інквізиції, головним доказом стало ритуальне "визнання своєї провини" самим підслідним. Прагнення домогтися такого визнання, поєднане з довільністю й фантастичністю звинувачень, привели до масового застосування катувань; улітку 1937-го катування були офіційно санкціоновані й рекомендовані як метод ведення слідства.

Тридцять Сьомий – це надзвичайний і закритий характер судочинства.

Закінчення на 4–5-й стор.

ЧИТАЦЬКА ПОШТА

ШЛЯХ ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Націоналізм – це політична домінанта сучасної геополітики. Процес розпаду імперій та творення національних держав – це висліди ідеології націоналізму, яка ставить цілісну ідейно політичну концепцію, що сьогодні істотно впливає на перебіг подій у світі. Сьогодні націоналістичний фактор став невід'ємною складовою суспільно-політичного життя в Україні й ефективним важелем впливу на громадянську свідомість.

Вагомим виявом цієї націоналістичної свідомості і державницьких устремлінь під час Другої світової війни став Акт від 30-го червня 1941 року, в якому з ініціативи ОУН-р у Львові проголошено Українське Державне Правління. Ця подія вийшла далеко за рамки інтересів як німецької політики, так і більшовицьких планів. Акт 30-го червня актуалізував політичну тактику орієнтації на власні сили, унезалежнення національно-визвольного руху від сторонніх сил.

Минає час, руйнуються імперії, змінюються покоління, але пам'ятати славні сторінки історії повинен кожен громадянин України, і відповідні дати повинні відзначатися на державному рівні по всій території України.

Не дозволимо ніяким зайдам і перевертням плямувати нашу славну історію!

Михайло ЧУКЛОВ,
політолог, член КУН,
Крим, м. Сімферополь

ОЦІНИТИ ЗАСЛУГИ ПЕРЕД УКРАЇНОЮ!

Всеукраїнська Федерація "Спас" клопочеться про присвоєння звання "Героя України" почесному гетьману українського козацтва, доктору філософських наук, генерал-майору Володимиру Муляві.

Саме за часів гетьманування В. Муляви українське козацтво набуло найбільшого розвитку. Він був і є одним із створювачів ідеології сучасної української армії. На всіх напрямках, де працював Володимир Саввович, завжди впроваджувалась українська національна ідея.

Вважаємо, що В. Мулява є великим Українцем і достойний звання "Героя України".

З повагою

О. ПРИТУЛА,
президент ВГО "Всеукраїнська
Федерація "Спас"

ШАНУЙМО ПОДВИГ ГЕРОЇВ

У серпневі дні, коли Україна відзначила 16-ту річницю Незалежності, в центрі села Добривода Радивилівського р-ну, що на Рівненщині, відбулася знакова подія. За сприяння народного депутата України кількох скликань Юрія Гнаткевича, який народився й виріс у цьому селі, та політика з Рівненщини Василя Червонія відбулося відкриття пам'ятника односельцям, які в різні роки загинули у боротьбі з московсько-польсько-німецькими окупантами за незалежність Української держави. На монументі викарбувані прізвища 35-и героїв Української Повстанської Армії, які віддали найдорожче, що мали – власне життя за волю і незалежність рідної землі. Серед них і батько Юрія Гнаткевича, який був розстріляний фашистами за спробу встановлення підпільної радіостанції УПА. Монумент героям УПА встановлено поряд з пам'ятником 34-м односельцям, котрі загинули як воїни радянської армії, та могилою батька Юрія Гнаткевича – Василя Гнаткевича. Таким чином, два монументи: героям УПА та воїнам радянської армії, що розташовані поряд, символізують примирення українців, які воювали у різних військових формуваннях.

В урочистостях з нагоди відкриття монумента взяли участь майже всі односельці, шкільний хор, керівництво місцевої та районної влади, активісти політичних сил, представники засобів масової інформації та священослужителі різних конфесій, які відслужили панахиду за загиблими героями.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

ВІСТІ З РЕГІОНІВ

ДНІПРОПЕТРОВЩИНА

У святковий День Незалежності України у Новомосковську з ініціативи КУН та за підтримки міської адміністрації в особі зав.відділом політики О. Хиря, відбувся молебен за Україну в Святотроїцькому Соборі УПЦ КП та хода з державними та прапорами КУН до пам'ятника Т.Г.Шевченку. Було покладено квіти від мерії, КУН, Спілки політв'язнів та репресованих. Поклонитися національному генієві в День незалежності прийшли з квітами мешканці міста – ті, хто не забув, що ми – українці.

ЗАПОРІЖЖЯ

24 серпня в Запоріжжі за ініціативи Запорізької обласної булави братства вояків ОУН-УПА, Запорізької обласної організації Конгресу Українських Націоналістів, ВУТ "Просвіта" ім. Тараса Шевченка, Народного Руху України та інших патріотичних сил була організована демонстрація та проведені мітинг і святковий концерт у центрі міста Запоріжжя на майдані "Фестивальний". Цим заходам передували церковна служба, котру провели отець Василь від УПЦ КП та отець Андрій від УГКЦ, котрі разом прочитали молитву за Україну.

Голова Братства вояків ОУН-УПА Запорізької області Михайло Калиняк привітав присутніх із святом і наголосив, що святкові заходи до Дня Незалежності уже традиційно ігнорують представники державної влади міста Запоріжжя і області, оскільки це не українська влада, а московська колоніальна адміністрація, яку ми повинні повалити, вигравши дострокові вибори. Цю думку Михайла Калиняка повністю підтримав у своєму виступі голова ЗОО КУН Василь Тимчина, котрий засудив розкольницькі дії у передвиборчий період партії "Свобода", яку очолює Олег Тягнибок. На жаль, нічого цього не усвідомили представники "Свободи", що стояли окремою групою на майдані, і зробили спробу зірвати мітинг та святкові заходи. Усі вони були раніше виключені із Конгресу Українських Націоналістів, "Просвіти" за грубі порушення статуту та розкольницьку діяльність. Завершилось свято виконанням державного гімну України та пісень українських повстанців.

Влада міста і області не брала участі у святкових заходах.

Прес-служба ЗОО КУН

ХМЕЛЬНИЧЧИНА

У рамках святкування 16-ї річниці від Дня Незалежності України Старосинявська районна організація Конгресу Українських Націоналістів, що на Хмельниччині, за підтримки депутата місцевої селищної ради В.Дроздовського влаштувала районний шаховий турнір. Серед учасників – призери та переможці обласних і регіональних турнірів. Одноденні змагання викликали чималий інтерес у мешканців районного центру. Переможці та призери отримали нагороди.

Як зауважив голова Старосинявської районної організації Конгресу Валентин Гневуш, подібні акції в районі проводяться постійно, а ініціатором, як правило, виступають саме місцеві націоналісти. "Ми намагаємося популяризувати національну ідею в регіоні в тому числі і через спорт, адже Україні потрібні здорові і тілом, і душею молоді люди", – наголосив він.

* * *

23 серпня в рамках святкування Дня Державного прапора члени Конгресу Українських Націоналістів Хмельниччини провели акцію в обласному центрі. Було встановлено партійний намет та вивішено чорно-червоне знамено. Кожен бажаючий міг отримати синьо-жовтий прапорець у подарунок. Загалом впродовж кількох годин було роздано кілька сотень прапорців.

Напередодні найвизначнішого національного свята Дня Незалежності кунівці розпочали довготермінову акцію зі збирання підписів за відновлення графи "національність" у паспорті громадянина України. Початок цієї акції в рамках святкування 16-ї річниці Дня Незалежності носить символічний характер, адже наша держава уже у віці, коли кожен громадянин отримує паспорт. Члени Конгресу переконані, що кожен повинен гордитися приналежністю до своєї нації, і ця відзнака має бути обов'язковою у документі. Охочих поставити свій підпис виявилося чимало. Загалом у перший день акції зібрано понад 200 підписів.

"Свято Державного прапора та День Незалежності для кожного патріота святі. Плануючи нашу акцію, ми хотіли, аби синьо-жовтий колір заполонив центральну вулицю обласного центру, – відзначив голова секретаріату Хмельницької обласної організації Конгресу Українських Націоналістів Олександр Симчишин. – Приємно відзначити, що люди, які підходили до нашого намету, з великою цікавістю поставилися і до збору підписів за відновлення у паспорті графи "національність". Дана акція буде продовжена і надалі".

Прес-служба ХОО КУН

ЧЕРНІГІВ

24 серпня Чернігів урочисто відзначив 16-у річницю Незалежності нашої держави. Представники Конгресу Українських Націоналістів разом з духовенством УПЦ КП пройшли хресним ходом центральними вулицями міста та, приєднавшись до колони представників "Нашої України", "Народної Самооборони", в присутності керівників області та міста попрямували на місце проведення урочистих заходів. Біля каменя "Борцям за волю України" протоієрей отець Євген (Орда) разом зі священиками провели святковий молебень. Представники влади та пропрезидентських партій України провели святкові заходи та поклали квіти до пам'ятного знаку. Урочисто було вручено паспорти та державні прапори України від Президента Віктора Ющенка молодим громадянам, одноліткам незалежності нашої держави. Після заходів усі присутні мали змогу подивитися святковий концерт під відкритим небом.

Прикро відзначити той факт, що влада ігнорує будівництво в Чернігові знаку Соборності України. Відповідне рішення було прийнято Кабінетом Міністрів ще два роки тому. Дотепер державні заходи доводиться проводити біля імпровізованих каменів, встановлених аматорами на початку 90-х років.

Наші корпункти

Вінниця	Гусар Віталій	(0432) 32-05-03
Дніпропетровськ	Хоменко Микола	(056) 748-17-92
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Житомир	Крук Микола	(0412) 44-52-32
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кіровоград	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04497) 4-92-93
Київ	Мохналь Михайло	(044) 278-63-89, 279-68-34
Луганськ	Костянтин Філімоненко	(0642) 53-96-85
Луцьк	Мельник Євген	(0332) 78-07-65, 72-87-95
Львів	Пшевлоцький Микола	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Яценьо Софія	(0512) 49-67-90
Мукачеве	Ференц Петро	(03131) 2-25-45
Одеса	Парфенюк Василь	(048) 75-83-113
Полтава	Квачова Олеся	(0532) 28-053
Рівне	Кривко Ігор	(0362) 23-78-55
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Сімферополь	Овчарук Василь	(0652) 29-77-43
Суми	Перетятько Олексій	(0542) 25-88-98
Тернопіль	Чибрас Володимир	(0352) 52-56-91
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(0552) 26-50-56
Хмельницький	Вітряний Олесь	(0382) 65-32-01
Черкаси	Гафінова Любов	(0472) 45-12-05
Чернівці	Лютик Віктор	(0372) 51-02-72
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ,
"Нація і держава"

УКРАЇНСЬКИЙ ВИБІР

ПЕРСПЕКТИВИ І ЗАГРОЗИ

Кілька штрихів до політичної палітри осені-2007

ПЕРЕДВИБОРЧА кампанія вийшла на заключний етап. Оприлюднено перелік учасників перегонів – усього 21 політична сила. Їх можна умовно поділити на кілька груп – залежно від перспектив. Першу групу складають безсумнівні лідери виборчих перегонів – Партія регіонів, БЮТ і блок "Наша Україна" – "Народна самооборона". Якщо послуговуватися результатами соціологічних опитувань, то найбільше голосів на виборах вочевидь отримає Партія регіонів. Друге-третє місця поділять партнери і водночас опоненти на електоральному полі БЮТ і НУНС. Але досі відкритим залишається питання: чи зможуть "помаранчеві" гуртом випередити донецьких, і, відповідно, отримати картбланш на формування уряду? Ніхто з серйозних політологів не береться з упевненістю прогнозувати, який пасьянс розкладуть переможці виборів.

Тим більше, що "золота акція" може потрапити до рук котрогось із гравців другого ешелону, з яких лише один – КПУ – має, здається, всі шанси, аби потрапити до наступної Верховної Ради. Якщо це станеться, тоді існує ймовірність того, що парламентську більшість формуватимуть регіонали вкупі з комуністами. Однак, якщо тривідсотковий бар'єр подолає також Блок Литвина (а його шанси є доволі високими), тоді післявиборча палітра може бути іншою. За всіма ознаками, а також враховуючи передісторію стосунків колишнього глави кучмінської адміністрації з донецькими, виникає сумнів, що Литвин попрямує шляхом Мороза чи Кінаха, оскільки добре знає, як важко бути попихачем і прислужувати господарям. Щоправда, все ж існує якась ймовірність, що Литвин таки може повторити "фінт вухами" Мороза, не втримавшись від звабливої пропозиції знову вступити в ту ж ріку – стати спікером. Адже – слаб человєк... Втім, це ми задалеко зайшли – блок його імені балансує на доволі хисткій межі, і у випадку провалу політичне майбутнє Литвина вимальовується доволі примарним.

Істотно менші шанси пройти до парламенту мають ще двоє гравців другого ешелону – СПУ і ПСПУ. Незважаючи на дива політичної еквілібристики, Мороз, заплативши за спікерство занадто високу ціну, втратив дуже багато. Власне, він, як азартний гравець, поставив на карту все, що мав – і програв, надірвався. Його прихильники, остаточно розгубившись від карколомних політичних піруетів цього "гросмейстера", подалися хто куди. Залишились хіба зовсім затуркані байками головного соціаліста. З усього видно, що Мороза тепер цураються і його теперішні колеги-коаліціанти – для донецьких він зайвий баласт, одноразовий і вже використаний предмет, якого вдруге "пользовать" і гидко, і непотрібно. Щасливими були б, якби Мороз нарешті зійшов з дистанції, і його товариші по класовій боротьбі комуністи, які й без того пожвавішали останнім часом. Адже тоді до них автоматично перейде частина електорату соціалістів. Такі-от друзі... Щоправда, не здивуємося, якщо великомудрий Мороз спробує ще чимось здивувати народ – адже для одного з номінантів журналістського опитування на звання "кращої політичної тварини року" просто не існує ніяких моральних бар'єрів, а хитрощів і розуму йому не позичати. Що ж до колишньої здібної вихованки лідера соціалістів – мадам Вітренко, то вона, схоже, внутрішньо вже готується до судових позовів за результатами виборів – шанси потрапити до парламенту у прогресивних соціалістів є приблизно такими ж, як і в Мороза, тобто досить примарними. Тепер видно, що українського жиріновського в спідниці з неї зліпити не вдалося, незважаючи на чималі зусилля, великі гроші і неабиякий акторський талант цієї самобутньої конотопської товаришки.

Світлина Олекси ВАЩЕНКА

Решті учасників перегонів уготовані ролі статистів, однак завдання в окремих представників цієї групи різні. Частина розглядає вибори як проміжні, як своєрідну пробу сил (блок, очолюваний амбітною Супрун, приміром); інші традиційно займались улюбленою справою – відмиванням грошей; треті виконують специфічні функції – відшматувати частину електоральної уваги від тієї чи тієї політичної сили – на користь тутешних чи віддалених замовників, які фінансують їхню виборчу кампанію...

Тим часом, у міру наближення 30 вересня політична напруга в країні зростає. Усі політики гуртом раптом згадали про виборця. Виявляється, вони повсякчас працюють задля покращення нашого життя, але ми про це чомусь довідуємося лише перед черговими виборами.

ВИНЯТКОВОЮ є важливість президентських перегонів 2009 року. На сьогодні основних претендентів троє – чинний президент, чинний прем'єр і лідер опозиції. Поява інших гравців подібного калібру найближчим часом не передбачається зі зрозумілих причин.

Ціна цих виборів – значно вища, ніж теперішніх парламентських. І не лише для України. Адже обраний на виборах 2009 року президент муситиме вирішувати (або не вирішувати) питання щодо вступу України до НАТО, розпочати безпосередню підготовку до виведення з Севастополя російського флоту, провадити відповідну політику щодо ЄС тощо. Залежно від того, хто стане наступним президентом, ці та інші питання стратегічного значення можуть бути розв'язані з діаметрально протилежним результатом, що матиме вплив також і на розвиток європейських процесів. Відтак – до українських метаморфоз уважно придивляються ключові світові солісти, а деякі з них – насамперед Росія – докладають зусилля, аби хоч якось вплинути на їхні розвиток. Щоправда, російська присутність на українських виборах з кожним роком стає все менш помітною. Не тому, що Кремль змінив тактику, навпаки; однак теперішні помітні українські гравці, навіть зорієнтовані на північний схід, переважно намагаються використати російську підтримку у власних інтересах, що аж ніяк не може подобатися кремлівському керівництву, яке, схоже, збилося з ніг у пошуках перспективного і надійного "резидента", на якого можна було б поставити. Не виправдав надій Медведчук; остаточно заплутався в трьох соснах Мороз, скотилася в стан маргіналів Вітренко, перевівся на пси Симоненко, а до Януковича в Кремлі ніколи й не було повної довіри. Отож – кому вірити, на кого покластися кремлівським стратегам у цій непередбачуваній Україні?..

ПОВЕРТАЮЧИСЬ до теми парламентських виборів, які насуваються невідворотно, варто зауважити, що на них буде відсутній не лише правий – націоналістичний фланг, а й навіть, уперше за роки незалежності, правоцентристський – національно-демократичний. Уламки Рухів ніколи вже не зможуть стати на ноги, навіть якщо їхнє керівництво забуде про обіцянки і декларації щодо створення єдиної мегапартії. Але ж правий центр мусить бути в нашому політичному спектрі! Хто його займе і яким змістом наповнить – ось питання, відповідь на яке ще довго залишатиметься відкритою. Якщо ж казати про праве крило нашого політикуму, то його нині намагаються осідлати доволі сумнівні сили. Тим часом Конгрес Українських Націоналістів, дотримуючись чіткої і вивіреної стратегічної лінії – захист національних інтересів, у питаннях тактики не завжди встигає за перебігом подій, нерідко йому бракує мобільності, динаміки. Звичайно, нині в українській політиці беззодільно домінують ліберали – власники великих грошей, які є фактичними рушіями політичних метаморфоз, зацікавлені в тому, щоб суспільство прямувало саме в такому напрямку свого розвитку; великому бізнесу (тим більше такому, котрий виріс на пограбуванні національних багатств і нині набирає сили на дріжджах корупції) потрібні максимальні економічні свободи і максимально прозорі кордони. І саме тому сьогодні, коли лібералізм роз'їдає націю, доруйновуючи те, що не знищила комуністична блекота, необхідність існування потужної правої політичної сили є надзвичайно актуальною. Нині ми прискореними темпами втрачаємо культуру, традиції, мову – все, що відрізняє нас як українців від решти народів світу. І порятувати становище, зберегти нашу землю, нашу самобутність, і, фактично, нашу державу для майбутніх поколінь можуть лише люди з високою національною свідомістю і з націоналістичним баченням; люди, які розуміють масштаби загрози, котра нависла над Україною.

Максим СИДОРЖЕВСЬКИЙ

НА ЗАДВІРКАХ

ДЕ МІСЦЕ ДЛЯ ЦУШКА?

Більше трьох місяців пройшло відтоді, коли підрозділ "Беркута" з міліцейським міністром Цушком на чолі штурмував приміщення Генеральної прокуратури. Всі прекрасно пам'ятають телесюжет – здоровенний беркутівець ударом ноги відкриває двері генпрокуратури.

Зараз не кожен і згадає, що то було. Щось там не поділили "нагорі" – і все. Проте насправді тоді мало місце грубе порушення закону найвищим високопосадовцем, котрий особисто віддавав накази штурмувати приміщення державної установи – Генеральної прокуратури. Прецедент надзвичайно серйозний. Подібне в новітній історії України сталося вперше. Справа, здавалося, отримає логічне продовження. Президент назвав Цушка злочинцем і особисто розпорядився СБУ та генпрокуратурі розібратися у ситуації, зазначивши, що ті, хто віддавав злочинні накази, тобто і сам міністр, мають понести кримінальну відповідальність. Генпрокуратура доволі оперативно порушила проти Цушка кримінальну справу. Пізніше з'ясувалось, що ця справа не одна, а їх аж чотири! І всі проти забіякуватого міністра-соціаліста.

Проте розпочате довести до кінця не вдалося – вже через місяць партійний шеф міністра внутрішніх справ Олександр Мороз заявив, що кримінальні справи проти Цушка закриті. Мовляв, для цього немає ніяких підстав, і взагалі, міністр діяв за законом.

Сам Цушко через два дні після захоплення генпрокуратури раптово захворів. За офіційною версією, його госпіталізували з інфарктом. За неофіційною – він став жертвою таємничого отруєння. Якщо вірити наліпкам, які на той час активно клеїли активісти соцпартії, то Цушка гуртом труїли Президент Віктор Ющенко, Юрій Луценко та Юлія Тимошенко. Адже саме ця трійця політиків була зображена на наліпках з містичним запитанням "Хто отруїв Цушка?".

А от з міністра-соціаліста зробили героя нашого часу. Щоправда, паркан-ного. Невідомі "подвижники" розмалювали столичні паркани і загорожі відповідними написами. Мовляв, Цушко "врятував Україну" і "не допустив громадянської війни". Звісно, в цю байку повірили хіба що пацієнти палати №6. Й то, мабуть, не всі. Проте історія з отруєнням виявилась лише невдалим піаром – згодом міністр спростував цю інформацію. Щоправда, днями він "передумав", і знову стверджує, що його таки труїли.

Нині, здавалося б, усі вже забули і про зухвале захоплення генпрокуратури, і про кримінальні справи проти Цушка.

Однак, як виявилося, це не зовсім так. Днями Президент Ющенко закликав відновити розслідування кримінальної справи, порушеної проти Цушка. Звісно, у відповідності з чинним законодавством, той має бути покараний. Але чомусь питання відновлення кримінальної справи виникло саме зараз, за місяць до позачергових парламентських виборів. Знаючи українські реалії, на жаль, годі сподіватися на те, що кримінальна справа проти Цушка, у випадку свого поновлення, буде доведена до кінця і передана до суду. Подібний розвиток подій, принаймні зараз, видається фантастичним.

Україна має досвід гучних політичних кримінальних справ. Проте практично ніколи (за незначними винятками) звинувачені не опинялися на лаві підсудних.

Якщо ж "справа Цушка" буде успішно "зажована", то це створить небезпечний прецедент для теперішніх і наступних поколінь українських силовиків. Це може загрожувати набагато серйознішими потрясіннями для суспільства, ніж це трапилося у комічно-травестійному виконанні колишнього голови колгоспу.

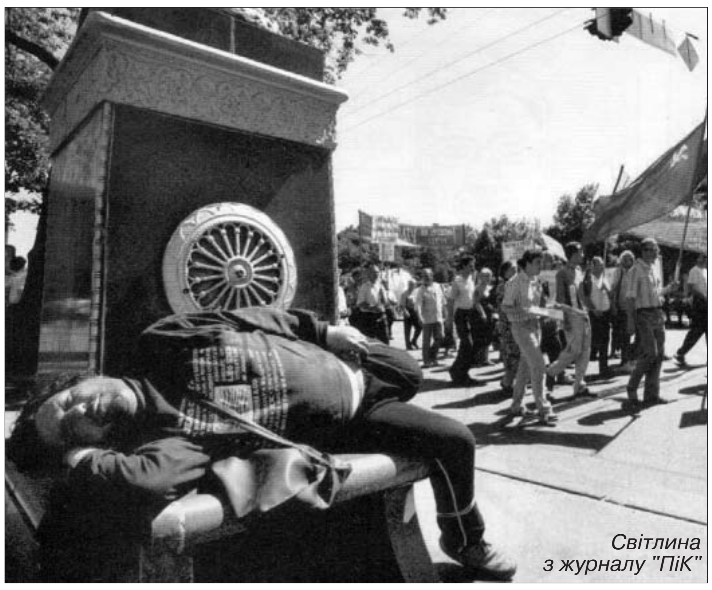
ПОПІЛ ІМПЕРІЇ

МЕТАСТАЗИ АГОНІЇ

Те, що в побуті нуртують образливі, насмішливі приповідки, анекдоти і т.ін. стосовно різних націй, народностей (особливо поневолених Москвою!), звично для всіх. В те, що все це виникає не лише спонтанно в народній творчості, а й спеціально розробляється у відповідних імперських органах і вживлюється в суспільство, щоб підсилювати та прискорювати процес асиміляції поневолених, комусь, може, і не віриться, але...

Микола БІЛИЙ,
політолог

Ось унікальний за 32 роки моєї служби у совєцькому війську факт. Уже при впровадженні в життя брежнєвської "Конституції СССР", яка поставила завдання – злити всі нації і народності імперії в "новаю істарічєскую общность" (тобто переробити їх в "росіян" за мовою, в сповідуючих Москву за столицю Родіни, а імперію за своє отечество) якесь центральне відомство розробило інструкцію (імперський темник) з особливостей виховної і дисциплінарної практики в армії. В тій інструкції були розписані психологічні особливості різних поневолених Московією націй і народностей та рекомендувалися підходи до виховання і дисциплінування представників тих націй і народностей. Вражаючим було те, що в тій інструкції нічого не згадувалось про представників імперської метрополії, московитів, – вочевидь, за версією укладачів інформації, найпрогресивніший у світі "русскій" народ, а фактично – найбільш недисциплінований, питущий та розбещений контингент в армії.

Світлина з журналу "ПіК"

У солідному науковому закладі, де я проходив службу, на зборах офіцерів і прапорщиків інструкцію ту доводив до відома слухачів начальник відділу КДБ, полковник. Ті, хто ще не записав себе "русскім", відчували себе ніби обпльованими, нас ідентифікували ніби якусь худобу.

Звичайно, більшість офіцерів і прапорщиків уже розумілися на питаннях лінгвоциду, геноциду, голодоморів, депортацій народів, концтаборів, полювання КДБ на "нерусскіх" за необережні розмови, особливо за висловлювання щодо якихось національних, а тим більше національно-державницьких устремлінь.

Але щоб дійти до офіційного, відкритого, документально оформленого морального приниження підневільних Москві народів (!)... Це нас і шокувало, і обурило...

Все це для нас, українців, минулі часи. Однак метастази цього ганьбища ще залишилися... Сьогодні ті московити, які не захотіли повертатись "на Родіну" після розвалу імперії, а прийняли громадянство України і мають її паспорт, поводяться здебільшого так, ніби й не було розчленування імперії по кордонах радянських республік – колоній Москви. Вони мислять так, ніби все, що відбулося – явище тимчасове, і наполегливо, систематично роблять усе, щоб Україну, як самостійну державу, знищити і знову зробити з неї німу колонію Московії.

Через свою шкідливу для України терпимість та всепрощення українці не притягають їх до судової відповідальності... А це необхідно зробити.

Треба відпрацювати такі правові норми в Україні, щоб за будь-який вчинок, спрямований проти становлення і утвердження української державності і українського місцевого самоврядування, винна особа обов'язково переслідувалась в судовому порядку. Це повністю узгоджується з нормами міжнародної "Конвенції про забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин", прийнятої в Москві 21.10.1994 р.

Українська держава, українська нація зобов'язані організувати життя в межах своїх державних кордонів саме в такий спосіб, інакше вони ставлять своє майбутнє під загрозу знищення держави з наступною асиміляцією української нації сильнішими націями.

Все це є очевидним для більшості українців, але чомусь не є таким для можновладців.

Тож маємо обирати українську владу, бо інакше пропадемо у цьому немилосердному світі!

МАЛОРОСІЙСТВО

КАМІНЬ ДЛЯ "СУКИ"

охороняє кримська міліція

Під час святкування Дня заснування Сімферополя 2 червня місцевою владою було відкрито і поставлено пам'ятний знак на місці встановлення пам'ятника Катерині II. З того часу пройшло близько трьох місяців, впродовж яких камінь охороняли 16 співробітників внутрішніх справ.

З місцевого бюджету кошти на зарплатню працівникам міліції не виділялися. Звідки ж вони беруться? Очевидно, з державного бюджету, а точніше, з кишень платників податків.

Від імені Кримської організації КУН запитую: скільки грошей за цей час було виплачено працівникам внутрішніх справ та на обслуговування спецтехніки?

Внаслідок недолугого рішення виконкому Сімферопольської міської ради та її голови О. Г. Бабенка гроші викидаються на вітер. Чому не виділяються кошти на захист сиріт, малозабезпечених, хворих та інших категорій громадян? Чому не ремонтуються дороги? Чому місто перетворилося на суцільне сміттєзвалище, вулицями якого бігають бродячі пси?

Де рішучі дії місцевої влади?

Проте на встановлення пам'ятника засновниці кріпацтва в Україні, розбещеній хтивій імператриці, яка також знищила Кримське ханство, гроші є! Це наруга над тими, кого було знищено фізично, зліквідовано вольності та державність. Отже, сьогоднішні владоможці знову вважають, що ми кріпаки?

Споруджений пам'ятник "суці" (так характеризував Катерину II Тарас Шевченко) – це привнесення в Крим, в Україну негативних тенденцій в етнічних та міжконфесійних стосунках. Це робиться свідомо – для того, щоб поглибити суперечності, які мають місце в сучасному житті України.

Ми, українські націоналісти, заявляємо рішучий протест проти дій міської влади на чолі з міським головою О. Г. Бабенком і вимагаємо:

1. Скасувати рішення про побудову пам'ятника Катерині II.
2. Кошти, які були витрачені за цей період на утримання охорони біля каменю, відрахувати із зарплат членів виконкому і міського голови.
3. Прокуратурі АР Крим провести відповідне розслідування за нецільовим використанням бюджетних коштів та залученню до охорони працівників МВС.
4. Провести розслідування та оприлюднити імена тих, хто віддав постанову про охорону цього каменю та надати інформації в ЗМІ.

Ми вимагаємо правдивих пояснень від виконкому міської ради та голови міста Сімферополя, прокуратури Криму, Головного управління МВС України в АР Крим.

Василь ОВЧАРУК,
Голова Кримської організації Конгресу
Українських Націоналістів

СТОЛИЦЮ УКРАЇНИ "ЗАЧИЩАЮТЬ"

від національної символіки

Кілька постійних представників звичаєвої громади українських козаків на Майдані Незалежності розповсюджують українську літературу, звукозаписи та національну символіку. Розпочали ми цю роботу у 1989 році з дозволу влади. З 1997 року своєчасно сплачуємо податки і здійснюємо відрахування на соціальний розвиток району. Старші козаки є дітьми війни та інвалідами і таким чином заробляють собі на прожиття.

Протягом усіх цих років адміністрація Києва і району організовує на нас "напади" за допомогою міліції. Прихильники колишньої імперії постійно подають на нас скарги. Спочатку їм не подобалося, що ми продаємо українську літературу і демократичну пресу, потім – що ми поширюємо національний синьо-жовтий прапор і книги про українських героїв – воїнів УПА.

За часів незалежності з Хрещатика зникли майже всі магазини з українською літературою: "Кобзар", "Мистецтво", "Поезія", "Шкільний базар", "Український сувенір" та інші. По суті, ми залишились чи не єдиним куточком українського слова на центральній вулиці столиці. До нас приходили люди не лише з усієї України, але й гості столиці з багатьох країн світу.

1 серпня 2007 року міліцейські працівники без пояснень брутально зібрали столи та звукозаписи, які є особистою власністю наших козаків, повантажили на вантажівки і поїхали геть.

Такі дії правоохоронців ми розглядаємо не лише як грубе порушення громадських та майнових прав українців, але і як тиск на демократію та національні сили напередодні чергових виборів до Верховної Ради України зі сторони владних структур Києва.

Євген ПЕТРЕНКО,
головний отаман Звичаєвої громади
українських козаків

Це таємниця, яка огорнула провадження "правосуддя", це непроникна секретність навколо розстрільних полігонів і місць поховань страчених. Це систематична багаторічна офіційна неправда про долі розстріляних: спочатку – про міфічні "табори без права листування", потім – про смерть, що настала нібито від хвороби, зі вказівкою фальшивих дати й місця смерті.

Тридцять Сьомий – це кругова порука, якою сталінське керівництво намагалося пов'язати весь народ. По всій країні проводилися збори, на яких людей змушували бурхливо аплодувати публічній неправді про викритих і знешкоджених "ворогів народу". Дітей змушували відрікатися від заарештованих батьків, дружин – від чоловіків.

Це мільйони розбитих родин. Це лиховісна абревіатура "ЧСІР" – "член сім'ї ізменніка Родіни", що сама по собі була вироком для ув'язнення в спеціальних таборах для двадцяти тисяч удів, чоловіки яких були страчені за постановою Військової Колегії Верховного Суду. Це сотні тисяч "сиріт Тридцять Сьомого" – людей з украденим дитинством і зламаною юністю.

Це остаточна девальвація цінності людського життя і свободи. Це культ чекізму, романтизація насильства, обожнювання ідола держави. Це епоха повного зсуву в народній свідомості всіх правових понять.

Нарешті, Тридцять Сьомий – це фантастичне поєднання вакханалії терору з невтримною пропагандистською кампанією, що вихваляла найкращу в світі радянську демократію, найдемократичнішу в світі радянську Конституцію, великі досягнення й трудові подвиги радянського народу. Саме в 1937 році остаточно сформувалася характерна риса радянського суспільства – дворушництво, наслідок роздвоєння реальності, нав'язане пропагандою суспільній та індивідуальній свідомості.

* * *

І зараз, через сімдесят років, у стереотипах громадського життя й державної політики Росії й інших країн, які виникли на руїнах СРСР, виразно помітний згубний вплив як самої катастрофи 1937–1938 р., так і всієї тієї системи державного насильства, символом і квінтесенцією якого стали ці роки. Ця катастрофа ввійшла в масову й індивідуальну підсвідомість, покалічила психологію людей, загострила застарілі хвороби нашого менталітету, успадковані ще від Російської імперії, породила нові небезпечні комплекси.

Відчуття дріб'язковості людського життя і свободи перед ідолом Влади – це непереборний досвід Великого Терору.

Звичка до "керованого правосуддя", правоохоронні органи, що підпорядковуються не нормі закону, а волі начальства, – це очевидна спадщина Великого Терору.

Імітація демократичного процесу при одночасному вихолощуванні основних демократичних інституцій і відкритій зневазі до прав людини й основних свобод, порушення Конституції, чинені під акомпанемент клятв у непорушній вірності конституційному порядку, – це суспільна модель, яка вперше була успішно випробувана саме в період Великого Терору.

Рефлекторна ворожість нинішнього бюрократичного апарату до незалежної суспільної активності, триваючі спроби поставити її під твердий державний контроль, – це теж підсумок Великого Терору, коли більшовицький режим поставив остаточну крапку в багаторічній історії

Закінчення.
Початок на 1-й стор.

ПАМ'ЯТАЄМО!

1937 РІК І СУЧАСНІСТЬ

Тези "Меморіалу"

Жертви НКВС на тюремних подвір'ях на вулицях Лонцького та Замартинівській у Львові. Червень 1941 р.

своєї боротьби з громадянським суспільством. До 1937 р. всі колективні форми громадського життя в СРСР – культурного, наукового, релігійного, соціального й т.п., не кажучи про політичне, – були вже ліквідовані або підмінені імітаціями, муляжами; після цього людей можна було знищувати поодинці, заразом викорінюючи із суспільної свідомості уявлення про незалежність, громадянську відповідальність і людську солідарність.

Відродження в сучасній російській політиці старої концепції "ворожого оточення" – ідеологічної бази й пропагандистського забезпечення Великого Терору, підозрілість і ворожість до всього закордонного, істеричний пошук "ворогів" за кордоном і "п'ятої колони" усередині країни й інші сталінські ідеологічні шаблони, що відроджуються в новому політичному контексті, – усе це свідчення нездоланної спадщини Тридцять Сьомого в нашому політичному й громадському житті.

Легкість, з якою в нашому суспільстві виникають і розквітають націоналізм і ксенофобія, безсумнівно успадкована нами в тому числі й від "національних спецоперацій" 1937–1938, і від депортацій у роки війни цілих народів, звинувачених у зрадництві, і від "боротьби з космополітизмом", "справи лікарів" і супутніх усьому цьому пропагандистських кампаній.

Інтелектуальний конформізм, острах будь-якої "інакшості", відсутність звички вільно й незалежно мислити, податливість неправді, – це багато в чому результат Великого Терору.

Невтримний цинізм – зворотний бік дворушництва, вовча табірна мораль ("сконай ти сьогодні, а я завтра"), втрата традиційних сімейних цінностей – і цими нашими лихами ми великою мірою зобов'язані школі Великого Терору, школі Гулагу.

Катастрофічна роз'єднаність людей, стадність, що підмінила колективізм, гострий дефіцит людської солідарності, – усе це результат репресій, депортацій, насильницьких переселень, результат Великого Терору, метою якого й був поділ суспільства на атоми, перетворення народу в "населення", у юрбу, якою легко й просто керувати.

* * *

Зрозуміло, що нині спадщина Великого Терору не втілюється і навряд чи може втілитися в масові арешти – ми живемо в зовсім іншу епоху. Але ця спадщина, не осмислена суспільством, і, отже, не переборена ним, легко може стати "скелетом у шафі", прокляттям нинішнього і майбутнього поколінь, що проривається назовні то державною манією величі, то спалахами шпигуноманії, то рецидивами репресивної політики.

Що потрібно зробити для осмислення й подолання руйнівного досвіду Тридцять Сьомого?

Останні півтора десятиліття показали, що необхідно публічно розглянути політичний терор радянського періоду із правових позицій. Терористичній політиці тодішніх керівників країни, і, насамперед, генерального ідеолога й верховного організатора терору – Йосифа Сталіна, конкретним злочинам, ними вчиненим, необхідно дати чітку юридичну оцінку. Тільки така оцінка може стати точкою відліку, наріжним каменем правової й історичної свідомості, фундаментом для подальшої роботи з минулим. У супротивному випадку ставлення суспільства до подій епохи терору неминуче буде хитатися залежно від змін політичної кон'юнктури, а примара сталінізму – періодично воскресати й виявлятися то погруддями диктаторів на вулицях наших міст, то рецидивами сталінської політичної практики в нашому житті.

Мабуть, для повноцінного розгляду слід було б створити спеціальний судовий орган – указувати на прецеденти у світовій юридичній практиці не варто.

На жаль, поки що маємо протилежну тенденцію: у 2005 р. Державна Дума Російської Федерації виключила з преамбули Закону про реабілітацію 1991 року єдину в російському законодавстві згадку про "моральний збиток", заподіяний жертвам терору. Немає потреби давати моральну й політичну оцінку цьому крокові – вона очевидна. Необхідно просто повернути слова про моральний збиток у текст Закону. Це треба зробити не тільки в ім'я пам'яті загиблих, а й заради самоповаги. Це треба зробити й для того, щоб загладити образу, завдану декільком десяткам тисяч літніх людей – в'язням Гулагу, які вижили, і сотням тисяч родичів жертв терору.

Однак правова оцінка терору – це важливий, але недостатній крок.

Необхідно забезпечити сприятливі умови для продовження й розширення дослідницької роботи з історії державного терору в СРСР. Для цього потрібно, насамперед, зняти всі нині чинні штучні й необгрунтовані обмеження доступу до архівних матеріалів, пов'язаних з політичними репресіями.

Необхідно зробити сучасне історичне знання про епоху терору загальним надбанням: створити, нарешті, шкільні й вузівські підручники історії, у яких темі політичних репресій і, зокрема, Великому Терору, було б відведене місце, що відповідає їхньому історичному значенню. Історія радянського терору повинна стати не тільки обов'язковою й значною частиною шкільного навчання, а й об'єктом серйозних зусиль у галузі народної освіти в найширшому розумінні цього слова. Необхідні просвітні й культурні програми, присвячені цій темі, на державних каналах телебачення, необхідна державна підтримка видавничих проектів щодо видання наукової, просвітньої, мемуарної літератури, присвяченої епосі Терору.

Необхідно створити загальнонаціональний Музей історії державного терору, що відповідає за своїм статусом та рівнем масштабам трагедії, і зробити його методичним і науковим центром музейної роботи з цієї теми. Історія терору й Гулагу повинна бути представлена у всіх історичних і краєзнавчих музеях країни, так, як це робиться, наприклад, щодо іншої грандіозної історичної трагедії – Великої Вітчизняної війни.

Необхідно, нарешті, спорудити в Москві загальнонаціональний пам'ятник загиблим, котрий був би поставлений державою й від імені держави. Такий пам'ятник нам обіцяють уже 45 років; пора б і виконати обіцянку. Але цього мало: треба, щоб пам'ятники жертвам терору постали по всій країні. На жаль, у багатьох містах справа увічнення пам'яті жертв дотепер не просунулася далі закладних каменів, установлених 15–18 років тому.

У країні повинні з'явитися пам'ятні знаки й меморіальні дошки, які позначали б місця, пов'язані з інфраструктурою терору: збережені будинки слідчих і пересильних в'язниць, політізоляторів, управлінь НКВС і ГУЛАГу й т.п. Пам'ятні знаки, покажчики й інформаційні щити слід установити також у місцях дислокації великих табірних комплексів, на підприємствах, створених працею в'язнів, на дорогах, що ведуть до збережених руїн табірних зон.

Необхідно прибрати з назв вулиць і площ, та й з назв населених пунктів імена державних діячів – організаторів й активних учасників терору. Топоніміка не може більше залишатися зоною увічнення пам'яті злочинців!

Необхідна державна програма підготовки й видання у всіх суб'єктах Російської Федерації Книг пам'яті жертв політичних репресій. Поки що такі Книги пам'яті видані тільки в частині регіонів Росії. За приблизними підрахунками, сукупний список імен, перерахованих у цих книгах, охоплює насьогодні не більше 20% загальної кількості людей, які стали жертвами політичних репресій.

Терміново необхідно розробити й здійснити загальноросійську або навіть міждержавну програму пошуку й меморіалізації місць поховань жертв терору. Це проблема не стільки освітня й просвітницька, скільки моральна. На території колишнього СРСР – багато сотень розстрільних ровів і братських могил, де таємно закопували страчених, тисячі табірних і спецпоселенських цвинтарів, зруйнованих, напівзруйнованих і таких, від яких залишилися лише сліди; від тисяч цвинтарів уже й слідів не лишилося.

Усе це сприяло б відновленню пам'яті про одну з найбільших гуманітарних катастроф XX століття й допомогло б виробити стійкий імунітет до тоталітарних стереотипів.

Сказане вище стосується, в першу чергу, Росії, – правонаступниці СРСР, найбільшої з колишніх радянських республік країни, у столиці якої розташовувався центр вироблення й запуску терористичних кампаній, управління механізмами терору, на території якої перебувала основна частина імперії ГУЛАГу.

Однак дуже багато чого з того, що має бути зроблене, повинне робитися на всій території колишнього СРСР, найкраще – спільними зусиллями наших країн. Історія терору розуміється й трактується в нинішніх пострадянських державах порізному. Це природно. Але принципово важливо, щоб із цієї різниці виник діалог. Діалог національних пам'ятей – важлива й необхідна частина осмислення історичної правди; погано лише, коли він перетворюється в лайку, у спроби зняти історичну (і, отже, громадянську) відповідальність із себе й перекласти її на "іншого". На жаль, дуже часто саме історія радянського терору стає інструментом нинішніх міждержавних політичних роздорів, а чесна спільна робота над спільним минулим підмінюється виставлянням переліків взаємних образ, рахунків і претензій.

Тому розгорнута комплексна програма, присвячена трагічному досвіду минулого, повинна бути радше міжнародною й міждержавною. Це стосується й історичних досліджень, і видання Книг пам'яті, і меморіалізації місць поховань, і багато чого іншого – можливо, навіть і підготовки шкільних підручників. Пам'ять про терор – це спільна пам'ять наших народів. Ця пам'ять не роз'єднує, а об'єднує нас – ще й тому, що це пам'ять не лише про злочини, але й пам'ять про спільне протистояння машині вбивств, пам'ять про інтернаціональну солідарність і людську взаємодопомогу.

* * *

Звичайно, пам'ять про минуле формується не Указами й постановами урядів. Долі історичної пам'яті можуть визначитися лише в широкій суспільній дискусії. Чим далі, тим більше очевидною стає гостра необхідність такої дискусії.

Осмислення Великого Терору і, ширше, усього досвіду радянської Історії, потрібне не лише Росії й не лише країнам, які входили до СРСР або до складу "соціалістичного табору". Таке обговорення потрібне всім країнам і народам, усьому людству, тому що події Великого Терору наклали відбиток не тільки на радянську, а й на всесвітню історію. Гулаг, Колима, Тридцять Сьомий – такі ж символи XX століття, як Освенцім і Хіросіма. Вони виходять за межі історичної долі СРСР або Росії й стають свідченням крихкості й нестійкості людської цивілізації, відносності завоювань прогресу, попередженням про можливість майбутніх катастрофічних рецидивів варварства. Тому дискусія про Великий Терор повинна вийти за межі національної проблематики так само, як згадані вище гуманітарні катастрофи, вона повинна стати предметом загальнолюдської рефлексії. Але ініціатором і осередком цієї дискусії зобов'язана стати, зрозуміло, суспільна думка в країнах, які входили до складу СРСР, у першу чергу – в Росії.

На жаль, саме в Росії готовність суспільства довідатися й прийняти правду про свою історію, яка здавалася наприкінці 1980-х досить високою, змінилася в 1990-і байдужістю, апатією й небажанням "копирсатися в минулому". Є й сили, прямо зацікавлені в тому, щоб ніяких дискусій на ці теми більше не було. І в суспільній свідомості, і в державній політиці посилюються тенденції, що аж ніяк не сприяють вільній і прямій розмові про нашу недавню історію. Ці тенденції знайшли своє відображення в офіційній, хоча й не завжди чітко формульованій концепції вітчизняної історії винятково як "нашого славного минулого".

Нам кажуть, що актуалізація пам'яті про злочини, вчинені державою в минулому, перешкоджає національній консолідації (або, висловлюючись мовою тоталітарної епохи, "підриває морально-політичну єдність радянського народу").

Нам кажуть, що ця пам'ять завдає шкоди процесові національного відродження.

Нам кажуть, що ми повинні пам'ятати, у першу чергу, про героїчні досягнення й подвиги народу в ім'я великої й вічної Держави.

Нам кажуть, що народ не хоче іншої пам'яті, відкидає її.

І справді, значній частині наших співгромадян легше прийняти зручні заспокійливі міфи, ніж тверезо глянути на свою трагічну історію й осмислити її в ім'я майбутнього. Ми розуміємо, чому це так: чесне осмислення минулого покладає на плечі нинішніх поколінь величезну й незвичну вагу історичної й громадянської відповідальності. Але ми впевнені: якщо не візьмемо на себе цей справді найважчий тягар відповідальності за минуле, то не матимемо ніякої національної консолідації й ніякого відродження.

У переддень однієї з найстрашніших річниць нашої спільної історії "Меморіал" закликає всіх, хто цінує майбутнє наших країн і народів, пильно приглянутися до минулого й постаратися зрозуміти його уроки.

Міжнародне товариство " Меморіал "
(Переклад за редакцією В. Овсієнка, 7.04.2007.
Опубліковано в бюлетені Харківської правозахисної групи
"Права людини" № 10, 12 квітня 2007 р.)

ЧОРНІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

УПИРІ. "СПЄЦОТРЯД НКВД"

Ми, нині живі, можемо і повинні нарешті сказати правду своєму народові і світові про загиблих, які прийняли мученицьку смерть лише тому, що любили Україну. Сьогодні наш народ дякує Богу за те, що ми маємо свою рідну Українську державу, яка стала самостійною і незалежною, дякуємо за те, що розірвав невільницькі пута московсько-більшовицького деспота. Ясна річ, не все поки що гаразд у нашій Державі, котру ми, немов зіницю ока, мусимо оберігати від одвічних ворогів і ніколи не забувати кривавих років більшовицького терору.

З нашої історичної криниці треба вичерпати багато солоної води від людських сліз. Треба скликати живих до тих криниць та спільних ям-могил, куди люті недолюдки скидали десятки, а то й сотні покалічених тіл наших батьків і матерів, братів і сестер, дідів і бабусь, і розповідати правду людям. Бо вороги наскидали їх понад сім мільйонів – цілі єгипетські піраміди горя та мук на родючих чорноземах України! І хоч як би дехто волів не згадувати про них, про ці жертви нашого народу, цього не дають зробити ріки невинно пролитої крові українського люду, загачені трупами наших рідних криниці. Скручені колючим дротом, по-садистськи замордовані жертви нелюдів-енкаведистів – в'язні дрогобицької, дубнівської, львівської, луцької і тернопільської тюрем.

Семен ЧИСНОК

Не дають нам нічого забути сотні жертв із відрубаними головами над самим берегом Дністра, що на Самбірщині, води якого й нині вимивають кістки та несуть у своїй каламуті хто-зна куди. І ніхто ніколи не довідається, до якого берега вони приб'ються, де знайдуть вічний спокій. Ріка говорити не вміє. Земля ж сьогодні заговорила! Заговорили і криниці, загачені трупами, заговорила сумновідома Сафатова долина – страшна "Долина смерті", що на Млинівщині Рівненської області. Заговорили врешті люди, які були очевидцями й навіть учасниками тих уже далеких кривавих подій у часи відьомського розгулу більшовицьких вампірів. Півстоліття мовчала наша земля. П'ятдесят років паплюжили нас і наш рух на нашій землі московські зайди і місцеві яничари-запроданці. П'ятдесят років мовчав цей страшний клаптик землі, який люди прозвали Сафатовою долиною, – долиною смерті і нелюдських мук. Мовчали глибокі холодні криниці людського горя і сліз. Мовчали всі, бо такий був час.

Але героїчна боротьба і трагічна новітня історія українського народу зберегла гіркі свідчення про події тих років, коли під личиною бандерівців енкаведисти катували і знищували невинне населення. Це були загони зрадників українського народу – озброєних до зубів молодиків із навколишніх сіл – так звані "спецотряди", створені для винищення українського населення, для очорнення УПА й дискредитації національно-визвольного руху в Україні.

Такий "спецотряд" нічних упирів був зокрема організований на терені Демидівського району Рівненщини.

Розглядаємо старі знімки, де сфотографовані "упирі" зі "спецотряда НКВД". Колишній учасник цієї боївки Федір Бурець каже:

– Так! Це він, начальник відділу по боротьбі з бандитизмом, допитував мене в бункері та приймав в цей "спецотряд". Цілу зиму мене тримали в ньому і до дрібниць випитували моє минуле. Нарешті вирішили, мабуть, що я "дозрів" для каїнової роботи. Мені дали псевдо "Шишка", взяли розписку про нерозголошення таємниці, що я є бійцем "спецотряда НКВД"...

Щоранку ми як звичайно молилися, віталися вигуком – "Слава Україні!" І відповідали – "Героям Слава!", співали "Боже великий єдиний, нам Україну храни", розмовляли по-українськи. Ніхто не міг навіть запідозрити, що ми не бандерівці.

На цій фотографії, – продовжує далі Федір Бурець, – стоїть бойовик із села Свищева, а перед ним Андрій Круць, якого воїни УПА розстріляли за грабунки та вбивства мирного населення. У задньому ряду стоїть жорстокий садист і вбивця українських людей Сафат Панасюк. Донині його ім'я викликає жах у жителів сіл Калинівка, Ільпибоки, Миколаївка, Пащиха, Ігнатівка та інших.

– На моїх очах, – згадує житель села Демидівка Павло Пекарський, – убивця Сафат жорстоко замордував у селі Рудках Андрія Кравчука та його рідного брата, у селі Лішня замучив сина Яковчука, а на хуторі Дублінському замордував політичного референта УПА "Байду" (Григорій Кравчук з Рудок).

П'ятсот людей своїми руками вбив цей нелюд, – говорить зі сльозами на очах Софія Волошкова. Замучив він і мого рідного брата Антона Гудзюка, воїна УПА. Разом з ним закатував ще Артема Сидорука, Панаса Пащука, Віру Пащук та Івана Гутюка. Усі вони були воїнами УПА, скерованими в цю боївку, щоб з'ясувати причини масових убивств мирного населення, але ніхто з них не повернувся живим. Їх роззброїли, повиколювали очі, вирізали язики, вуха та носи, поламали руки й ноги і напівживих покидали у криницю в "Долині смерті". Тільки в одному селі Парисі цей "спецотряд", очолений Сафатом Панасюком, умертвив тридцять чотири людини упродовж 1944–1946 років. Ось імена цих жертв: Павло Борделюк, Софія Борделюк, Любомир Волянюк, Павло Вдович, Андрій Вдович, Петро Заморотько, Іван Гутюк, Богдан Зборовський, Надія Пащук, Олександр Пащук, Віра Пащук, Володимир Павлюк, Пантелій Пащук, Олексій Принденцький, Павло Принцецький, Марія Пащук, Панас Пащук, Михайло Пащук, Василь Левонтюк, Борис Левонтюк, Григорій Левонтюк, Юлія Столярчук, Пилип Самолюк, Володимир Сидорчук, Артем Сидорчук, Максим Кримінський, Василь Тселюк, Іван Тселюк, Володимир Чижук, Антон Гудзюк, Олексій Гундзюк, Петро Яшковський, Євген Чиж...

В "спецотряде НКВД" налічувалось більше п'ятидесяти чоловіків, добре озброєних, одягнених в обмундирування УПА із тризубами на шапках. Деякі із них ще сьогодні живі.

Що ж це за "долина смерті" і чому нічні упирі обрали це місце для захоронення своїх жертв?

Недалеко від Демидівки, під самим лісом, на межі Калинівки та Пащихи, проживали сім'ї польських колоністів. Вони й не гадали, що колись настануть жахливі часи, коли їхні садиби будуть спалені, вони разом з дітьми знищені, а їхні криниці з джерельною водою стануть братськими могилами, в яких недолюдки ховатимуть сліди своїх мерзенних злочинів.

Старші люди добре пам'ятають, як фашисти в ті роки спровокували кровопролиття між українцями і поляками. Тоді лилися ріки крові в ім'я фашизму, а 1944 року, коли повернулися більшовики, полилася невинна кров в ім'я комунізму. Тепер руками тих самих зрадників України – Сафатів, Чапель і їм подібних – вороги безжалісно нищили наших людей і загачували ними десятки страшних "Долин смерті". Хай Бог вам буде суддею, прокляті матерями і сиротами убивці нашого народу.

– Не торкайся, сину, цих речей, – розповідає далі Федір Бурець. – Це людські сльози і прокльони! Такі слова сказала мені мати, коли побачила награбоване Зборовським людське добро. Я віддав йому все награбоване, і на душі стало легше. Але запам'ятав страшний погляд Володимира і знав, чим усе це закінчиться. Так воно і сталося. Через кілька днів по мені вдарила автоматна черга Сафата. Я дивом залишився живий. Мабуть, сам Бог мене врятував, бо мої руки чисті, на них нема невинної людської крові. Боротися за Україну я почав ще з 1942 року в загоні командира "Юрка", де воювали не тільки українці, а й узбеки, вірмени, грузини, росіяни, євреї. У загоні була залізна дисципліна. За будь-яку нечесну поведінку чи самочинне відлучення з УПА карали розстрілом, не кажучи вже про покарання за грабунки, вимагання харчів чи одягу. Загін базувався на Тернопільщині, але ми весь час перебували в рейдах не тільки по Західній, а й по Східній Україні, ведучи безперервні бої з фашистами, а потім з червоними партизанами... Фронт наближався все ближче. Одного разу нас зібрали і зачитали наказ – загін розформовано. Всім воїнам малими групами треба добиратися у свої населені пункти і там приєднуватися до місцевих боївок УПА. Я повернувся в рідне село Рудки, що на Демидівщині, зі зброєю в руках. Довго переховувався. По селах нишпорили енкаведисти. Одночасно таємно формувались "спецотряди НКВД" під виглядом бандерівських боївок. Керували ними добре вишколені убивці. В одну із таких боївок попав і я, в той час зовсім не підозрюючи, що це енкаведистський загін. Сьогодні, – говорить Федір Бурець, – я не можу собі простити, що свій важкий шлях боротьби за Україну я зганьбив перебуванням у цій "боївці" упирів, які безжалісно нищили мій народ. Коли ж зрозумів усе, то назад воротя не було. На моїх очах убивали невинних людей, щоб сплюжити воїнів УПА, кинути тінь на всю національно-визвольну боротьбу...

Бойовики "спецотряда", щоб не викликати підозри, убивали й радянських активістів, і місцевих голів сільрад, дівчат-учителів та медичних сестер із Східної України, а потім вже воїнів УПА і їхні родини".

Свідком тих страшних подій був і фотограф Павло Пекарський. У 1944 році більшовики забрали його в діючу армію. Був важко поранений. Після війни демобілізувався. На фронті він був особистим фотографом полковника-грузина на прізвище Джуашвілі. Одразу ж після демобілізації Павла Пекарського викликали в районний відділ, а потім в обласне управління НКВС. Підпис полковника Джуашвілі викликав довіру до Павла. Енкаведисти почали використовувати його як свого фотографа під час операцій. Якось Пекарського терміново викликали до Рівного, наказавши взяти з собою фотоапарат. В обласному управлінні НКВС йому показали кімнату, де він повинен був заночувати, і сказали:

– На рассвете надо будет провести очень важное мероприятие!

Удосвіта його розбудили і вивели на подвір'я. Тут фотограф побачив загін озброєних, а серед них знайомі обличчя начальника Демидівського НКВС, бандюгу Сафата і майже всіх вояків з його "спецотряда". Неподалік стояло вісім возів, запряжених кіньми. Усі посіпаки готувалися до фотографування. Було їх 38, перед об'єктивом фотоапарата стало 23, а 15 вирішили, мабуть, "не засвічуватися". Було це 20-го листопада 1945 року. Разом із бойовиками Сафата вирішили сфотографуватися (мабуть для звітності) працівники обласного і районного НКВС.

– Після фотографування, – розповідає Павло Пекарський, – я віддав негатив і написав розписку про нерозголошення таємниці. Але один негатив я усе таки залишив і зберіг дотепер. Фотографував я цю так звану "бандерівську боївку" на честь виходу їх з повинною, як вони казали.

Розповідає колишній "бойовик" сафатівського "спецотряда" Микола Пачковський з села Рудки:

– Чесно кажучи, я по своїй нерозторопності попав у це звіряче лігво, але цього уже не повернути. Як і Федір Бурець, я до сліз шкодую і не можу собі простити зради свого народу, клятви, яку я давав в лавах УПА.

В час фашистської окупації (з 1942 року) я пройшов упівський вишкіл і попав у бойовий загін УПА Юрія Чайковського (псевдо "Юра"). Ми вели постійні бої з фашистами. Мав поранення. Потім, коли фронт перемістився на Захід, ми почали боротися з московськими окупантами. В останньому бою (сотня Хмари) я був тяжко поранений енкаведистами. По сьогодні куля є в моїх легенях. Друзі доставили мене на лікування в криївку до сільської жінки Харитонюк Василини, яка мене виходила.

Коли мені стало легше, до мене в бункер зайшли двоє, ніби упівці: Федір Фондюк та Григорій Романюк, яких я добре знав. Керував ними Андрій Остапюк. Вночі вони завели мене до лісу в загін УПА. В загоні налічувалося 20 вояків. Про те, що це був "спецотряд НКВД", я навіть не міг подумати.

смт Лемич, Рівненська обл.

Спецзагін НКВС з керівниками Демидівського райвідділу НКВС, 20 листопада 1945 р.: 1) Петро Коханок з Ільнибоків; 2) заступник командира Сафат Панасюк-Батько; 3) Віктор Підскорбний з Охматкова; 4) Зіновій Поліщук-Вірний з Ільнибоків; 5) Микола Пачковський з Бірку; 6) Коханок з Малева; 7) Юстин Бурець з Ільнибоків; 8) оперативний керівник – капітан НКВС Олексій Чернов; 9) начальник Демидівського райвідділу НКВС майор Тріфонов; 10) командир спецзагону Андрій Остапюк-Співак зі Свищева; 11) Олександр Бурець з Рудки.

Закінчення в наступному числі

ПОПІЛ ІМПЕРІЇ

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ?

Для тих, хто не чує і не бачить: отруйний чортополох набирає сили!

Віталій СИВУН

Світлина Святослава МІЗЕРНЮКА

Урок перший.

Виріс я в селі на Поділлі. Кілометрів зо три на схід від моєї Слобідки – село Ставчани, де переважно жили люди, які себе називали "кацапами". Як нам пояснювали, то були нащадки тих людей, які свого часу вимушені були втікати від Петра Першого, який силою запроваджував "західноєвропейську культуру", "рубал бороды". Вони до 60-х років XX століття трималися відокремлено, хрестилися "двуеперстієм", розмовляли, як вони казали, старорусько мовою. У школі я почав вивчати російську мову, тож до кінця третього класу міг вільно спілкуватися. Свої успіхи вирішив закріпити у розмові зі старим кацапом, що копав у мого діда криницю. На це почув: "Калі хочешь гаваріть с нами, гаварі на своєй мове, ми вас панімаєм. А вот маєй мови нє порть. Ми же вашей мови нє портім".

До сьогодні я вдячний тому старому кацапові, який раз і назавжди привчив мене поважати обидві мови.

Урок другий.

Дехто з сільських хлопців, повернувшись після служби з армії, розмовляли російською. Селяни зауважень їм не робили, але поважати переставали. Один хлопець, прослуживши в армії щось зо три місяці, приїхав у відпустку та дуже пнувся спілкуватися російською. Мені, десятирічному, було за нього соромно. Я боявся, аби самому в майбутньому не постати посміховиськом перед земляками. Тому ми з моїм вірним шкільним другом Григорієм домовилися: хоч куди б доля нас закинула, завжди на батьківській землі розмовлятимемо лише рідною мовою.

Через багато років ми зустрілися. Я – офіцер з авіаційними погонами, а він – досвідчений морський вовк, мічман-підводник. Кинулися один до одного. "Грицю, як я радий тебе бачити!" – кажу. А він: "Здравствуй, Витя! Да ты, я вижу, авиатор? Где служишь? Как дела?" "Грицю, – кажу, – а пам'ятаєш, як ми з тобою домовилися розмовляти на своїй землі своєю рідною мовою?" "Брось, Витя, это было детское баловство".

Стало так прикро... Більше ми не зустрічалися.

Урок третій.

Після школи я навчався в авіаційно-технічному військовому училищі в Харкові. Звичайно, там спілкування та викладання велося лише російською. Нас запевняли, що готувалися кадри для єдиних збройних сил Радянського Союзу, на території якого мовою спілкування мусила бути якась одна мова, бо ж керувати багатомовними військами просто неможливо. Ніби-то так склалося, що взяла на себе цю почесну роль мова росіян. Регулярні політзаняття, яким надавалося значно більше уваги, ніж технічним дисциплінам, наполегливо перековували психіку молодих воїнів та вели до того, що незабаром настане благодатний час, коли всі будуть жити гарно та розмовляти лише на єдиній всім зрозумілій мові – російській.

Якось у спортзалі до мене підійшло двоє курсантів у боксерських рукавицях та нанесли кілька болісних ударів, пояснивши, що вони не потерплять, щоб на території училища розмовляли українською мовою. Справді, деякі хлопці спілкувалися між собою українською мовою. Як потім з'ясувалося, всіх попередили: "Если будете, кугуты, калякать на своём бандеровском языке, будете беспощадно биты".

Урок четвертий.

Під час стажування у Білорусі мені довелося пережити ще жорсткішу ситуацію. Я, курсант, був призначений виконувати обов'язки командира взводу.

Старшина дивізіону дав команду двом сержантам вранці підняти з ліжок групу з 12 водіїв-механіків, які вночі обслуговували польоти авіаполку. На моє зауваження, що ці солдати мають право ще годину відпочивати, старшина грубо заперечив: "Это же чурки. И они в армии, а потому нечего разводить тут антимонии". Всі ці 12 солдатів були узбеками.

Сержанти стали розштовхувати заспаних воїнів, а ті, молоді хлопці, прокидаючись, загомоніли між собою узбецькою. Це страшенно розлютило старшину, і він несамовито закричав: "Я вам, чурки, сколько раз буду повторять, что вы в армии и что я не должен больше никогда слышать от вас вашего каркающего языка! Я вчера предупредил вас в последний раз! Забыли? Так я вам, чурки долбаные, сейчас напомню!" Після цього він схопив бильце від ліжка і почав бити солдатів. Двоє сержантів заходилися допомагати старшині "вчити" узбецьких хлопців армійським "порядкам". Я вступився за солдатів, та старшина сильно штовхнув мене до вікна. Розбивши спиною скло, я ледве втримався за раму вікна.

Потім стало відомо, що двох узбеків не довезли до шпиталю – вони померли від побоїв. Я розповів замполітові, що і як сталося. А він... порадив забути те, що я бачив, або ж моє стажування буде оцінена негативно. Тоді я спробував звернутися до уповноваженого особового відділу КДБ. Майор мене уважно вислухав і запропонував написати про все побачене. Потім уважно і довго читав написане, щось собі написав на окремому листочку і все це зачинив у сейф, а тоді запитав:

– А ты что, доктор, что-ли? Ты что, лично сам видел и обследовал трупы убитых? Или будешь и дальше разносить провокационные сплетни и разлагать воинский коллектив? Мы тебе этого не позволим!

Моє стажування було негайно припинена, що суттєво вплинуло на мою подальшу службу.

Урок п'ятий.

Вважалося, що радянські люди – "найбільш читаюча нація". Певно, малася на увазі буцімто уже сформована особлива "радянська нація". Купити художні книги українською мовою на території України мені майже не вдавалося. Зате у Москві, у деяких книжкових магазинах я знаходив чимало залежаних книг українською мовою. Складалося враження, що то особливий принцип розподілу книг, пов'язаний з радянськими силовими методами регулювання мовної політики – лише одна із чисельних ознак тотальної ідеологізації, яка захищала велику імперію, і аж ніяк не мову та культуру "вільних" народів.

Урок шостий.

Якось наш земляк, відмінно захистивши диплома про закінчення військової академії, запросив мене з дружиною на гостину. Після третьої чарки хтось заспівав "Розпрягайте, хлопці, коней", гості дружно підхопили. Раптом білявий офіцер, що сидів за столом навпроти мене, грюкнув кулаком по столу та голосно наказав припинити співати. Всі замовкли. Тоді він запропонував налити келихи і вислухати його тост: "Я требую поднять бокалы и выпить за то, чтобы русская земля оставалась всегда и везде русской. Чтобы русская гордая речь звучала всегда на нашей земле. Чтобы не приходилось слышать не только за столом, но и вообще малороссийского или иного инородного говора. И если потребуется, пусть русские танки пройдут по Киеву, по Львову и наведут там должный порядок". У мене від обурення почорніло в очах. Келих випав з рук та розлетівся на друзки. ...Як я опинився на вулиці – не пам'ятаю.

Урок сьомий.

Наприкінці 70-х років у 8-му Державному науково-випробувальному інституті ім. В.П.Чкалова шукали кандидатуру на посаду заступника відділу кадрів. Інститут складався з багатьох військових частин і налічував кілька десятків тисяч офіцерів. Я потрапив у поле зору кадровиків як імовірна кандидатура на цю посаду. Та згодом процес загальмувався. Один кадровик пояснив мені, чому так сталося. Помітно ризикуючи, він показав мені діючий на той час таємний наказ Міністра оборони СРСР майже 30-річної давності, де чітко вказувалось, що такі посади можуть осідати лише росіяни, та як виняток – українці або білоруси. Ніби виправдовуючись, пояснив, що я під той виняток потрапити не можу, бо моя мама дівчиною під час окупації України була вивезена до Німеччини.

Урок восьмий.

Влітку 1987 р. всюди у Східному Криму стояли танки, на дорогах блок-пости. Ретельно перевірялися документи, особливо у осіб з завузькуватими для європейців очима. Місцева влада пояснювала, що це вимушені заходи, бо нібито кримські татари великою колоною прямують від Краснодару на Крим та ведуть себе вкрай агресивно. Про саме існування кримсько-татарського народу значна частина населення СРСР навіть не знала. Факт депортації цього народу в країні не розголошувався.

Згодом мені пощастило познайомитися з кримським татарином Музафаровим, професором, філологом. Від нього я вперше почув про сталінські плани щодо депортації українців...

Урок дев'ятий.

Якось серед літа їхав я автобусом до Феодосії. Напроти сидів, охопивши голову руками, дядечко. Він запитав: "Чоловіче, а де б тут похмелитися, бо так голівонька болить мене від вчорашнього". "Та виходьте, чоловіче добрий, з автобусу і кожен "чіпок" – Ваш, нащо ж Вам їхати аж у місто?" – порадив я. Раптом я відчув, як щось впало на голову. Оглянувшись, побачив, як молодиця замахнулася сумочкою, щоб ще раз вдарити мене, але її за руки схопили жінки, які сиділи поруч. Вона почала кричати, що не чекала від мене такого неподобства – говорити на "этом дурацком языке". Ця жінка, виявляється, голосувала за мене, коли я балотувався в депутати місцевого рівня. На мою відповідь, що українська мова – моя мова, ненависниця почала лементувати: "Остановите автобус! И пусть этот бандеровец выйдет, мы не желаем с ним ехать!". Врешті крикливa шовіністка сама покинула автобуса.

Урок десятий.

Під час виборів у 2006 році у селі Семисотка Ленінського району у магазині я українською мовою запитав продавщицю, чи може вона назвати когось з односельчан-українців, з ким можна було би спілкуватися українською. Відповідь була надзвичайно несподіваною: "Во-первых, разговаривайте со мной по-русски. И потом, я вам наших людей выдавать не буду!"

На вулиці мені зустрівся сторож. Я навмисне заговорив з ним українською. "Слушай, бандеровец, вас же всех передавили! Откуда ты здесь взялся? Не боишься, что грохнут?" Через кілька хвилин він змирився з моїм існуванням, навіть взяв запропоновані мною українські газети і погодився показати мені "ещё одного недорезанного хохла".

Господар гарної хати та дбайливо обробленого городу виявився не дуже говірким. Почувши, що я звертаюся до нього українською, розгубився. Він прогнав мого супутника і запитав мене: "Чого ви сюди приїхали? Чого вам від мене треба?" Я пояснив. Чоловік відмовився мені допомогти. На моє запитання, чи не знає він таких людей у селі, він відповів мені так само, як продавщиця у магазині: він не збирається "видавати" своїх. Отже, українці в Криму і досі вимушені приховувати, що вони українці?!!

Це кілька з багатьох уроків мого життя. Я розповів про них, щоб ті, хто не може чи не хоче бачити, що робиться з нашою душею, з народом, з Україною та її людьми, бодай хоч трохи задумалися про свій рід та його долю.

НЕЮВІЛЕЙНЕ

"ДО СВІТЛА"

Найтяжче десятиліття в житті Івана Франка

Здавалося б, 150-літній ювілей Івана Франка, який ми відзначали торік, мусив бодай трохи привідкрити для сучасного українця цю велику постать, значення якої для нашого не лише культурного, не лише політичного, а загальнонаціонального розвою годі переоцінити. Та чи вдалося це за помпезними, але вкрай несистематичними заходами – я, відверто кажучи, сумніваюся... І ось уже цими днями – 27 серпня – відзначили 151-шу річницю. Помпезних заходів не спостерігалося – дата ж бо "не кругла"! Проте хай і вона стане приводом для розмови – тим паче, що про Франка говорити ніколи не буває зайво. І чомусь нині, в часи чергового загострення політичних протистоянь, хочеться пригадати про, можливо, найтяжчі роки в житті генія...

Іван АНДРУСЯК,
"Нація і держава"

І. ФРАНКО

Наприкінці 1880-х Івана Франка все більше переймає наукова робота. Він пише низку розвідок про творчість Тараса Шевченка, пильно студіює старовинні рукописи. Підростає старший син Андрій, народжується другий – Тарас. Нестабільні підробітки по численних українських і польських газетах заради прожитку сім'ї, як то кажуть, в'яжуть по руках і ногах, – закономірно хочеться хорошої сталої роботи, котра забезпечувала б елементарний достаток і давала змогу повною мірою виявити свої знання і талант. Письменник усерйоз подумує про кар'єру науковця, університетського професора.

Тим не менше, політика й далі дається взнаки. У вересні 1889-го року в Галичині мають відбутися вибори до сейму (парламенту), і Франко просто не може лишатися осторонь громадської праці: він їздить по селах, виступає на "хлопських вічах", пояснюючи людям, у чому їхній політичний інтерес на цих виборах, агітує голосувати за незалежних українських кандидатів, а не за нав'язуваних владою польських. Опозиційні газети друкують доволі гострі його статті з цього приводу. Така бурхлива діяльність владі, звичайно ж, імпонувати не могла. Поліція пильно стежить за письменником і нарешті в серпні за ведення політичної агітації (ніби перед виборами заангажовані в них люди мають займатися чимось іншим!) заарештовує його.

Психологічно цей, уже третій, арешт був для Франка чи не найважчим. Тим паче – зовсім безпричинним, адже це вже далеко не був той юний і недосвідчений "соціаліст", що десять літ тому; жодною нелеґальною діяльністю він не займався; та й уявлення про справу, яку двигали М. Драгоманов, І. Франко та їхні друзі, було вже на той час в Галичині не настільки печерним. Отож, такого розвитку подій письменник аж ніяк не міг передбачити, а тому його обійняло, як згадував відтак, "безцільне а гарячкове кидання, шукання, питання, а за чим, про що, то й чорт не розбере. А основою всього була нужда – моральна й інтелектуальна – наших властей... Ну та Бог з ними. Я й досі дивуюся, як се сталося, що нас не поставили перед суд і не засудили. Адже могли так само, як 1878-го року, і з таким же правом. Та, мабуть, через 10 літ появилось трохи встиду. Мене самого тюрма сим разом страшно придавила. Я думав, що зійду з ума, хоч сам не знав, що саме мене так болить. У казні я цілими днями ні до кого не говорив і слова".

У тюрмі Франко пише оповідання "До світла", яке свідчить про душевний стан письменника більше ніж виразно. Його героя, хлопчика-сироту, жандарми ні за що кидають до в'язниці, а там єдиною розрадою малому є книжка, подарована сусідою-арештантом. Цілими днями він читає її, а одного разу надвечір, коли посутеніло настільки, що в камері вже нічого не можна було розібрати, необережно висувається з книжкою у вікно, ловлячи літери під останні сонячні промені. Але наглядачеві чомусь здалося, що хлопець зібрався через це вікно утікати, – і він вистрелив...

...Тричі – у 1895, 1897 і 1898 роках – Іван Франко бере участь у виборах до австрійського парламенту від Русько-української радикальної партії, і всі три рази вибори програє. Влада робила все можливе, щоб не допустити його перемоги; боротьба супроти нього велася всіма можливими тоді брудними методами.

Найжахливішими були вибори 1897 року – в ході їх поліція вбила 10, поранила 30 і заарештувала близько півтисячі людей.

Франка особливо вразило те, що проти його кандидатури голосували ті, на кого він покладав надії й кого вважав за своїх колеґ-однодумців – польські соціал-демократи. В розпачі він пише статтю "Поет зради" про творчість найбільшого польського поета Адама Міцкевича, в якій висловлює вкрай контроверсійні міркування. Зокрема, завважує, що "головною темою майже всіх його творів була зрада в найрізноманітніших іпостасях, і, що дуже характерне, зрада представлена не як якась провина чи злочин, не як заперечення етичного почуття, але часто як геройство, часом навіть як ідеал".

Годі передати, який галас після цього зчинила польська преса, скільки бруду вилилося відтак на Франка. Найперше, його було звільнено з роботи в газеті "Kurjer Lwowski", і він залишився без будь-якого заробітку. Далі дійшло до того, що на стіні будинку, де він жив, з'явився напис "Геть Франка", а відтак була навіть спроба вчинити на нього замах. Як згадує дочка письменника Ганна Ключко-Франко, це сталося тоді, коли родина, в розпал скандалу, виїжджала в село. "Ми всі вийшли з дому, повиносили пакунки і посклали на фіакра, що на нас вже чекав. Але тато був якийсь неспокійний і розглядався на боки, піднявшись з сидіння. Тоді нараз вискочив із-за рогу чоловік і вистрілив до тата, але, на щастя, не поцілив. Тато зблід, але почав нас успокоювати, щоб не боялися".

Але й це ще не всі митарства чорного для письменника 1897-го року. Незабаром виходять його "Галицькі образки" в перекладі польською мовою, і в передмові до цієї книжки Іван Франко, розчарований недопущенням його до викладання у Львівському університеті й болюче заскочений "внеском" у цю справу галицьких народовців, завважує: "Не люблю русинів... Так мало серед них знайшов я справжніх характерів, а так багато дрібничковості, тісного еґоїзму, дволичності й пихи, що дійсно не знаю, за що я мав би їх любити, навіть не звертаючи уваги на ті тисячі більших і менших шпильок, які вони, не раз у найкращому намірі, вбивали мені під шкуру. Розуміється, знаю між русинами декілька виїмків (говорю про інтелігенцію, не про селян), але виїмки, на жаль, тільки стверджують загальний висновок". Тепер на нього накинулася вже українська преса...

Нелюдські напруга, праця й переживання тяжко позначилися на житті Івана Франка. Сучасний дослідник його життя й творчості професор В. Панченко так писав про ті часи: "Пережити "дев'яті вали" політичної боротьби, полеміка з опонентами різних кольорів, шельмування з боку влади, розчарування й перенапруга журналістської поденщини, а до всього ще й вічна матеріальна скрута обернулися для Франка потрясіннями й хворобами, про які він писав у передмові до збірки "Мій Ізмарагд" (1898): "Значна частина поміщених тут віршів – то діти страждання. Я писав їх в темній кімнаті, з зажмуреними, болючими очима". Внаслідок перевтоми і нервового захворювання І. Франко майже втратив зір. Саме в цю пору перед ним промайнув привид його моторошного життєвого фіналу (параліч, неможливість писати й загалом неможливість повноцінно займатися літературною працею). Проте тоді, наприкінці 1890-х, Іван Франко зумів випростатися, щоб продовжити свій безконечний робочий день, яким, власне, й було все його життя".

ВІД АВТОРА

"ХАРКІВ, ХАРКІВ, ДЕ ТВОЄ ОБЛИЧЧЯ..."

Катерина БОРИСЕНКО, філолог

Десята година ранку. Головний майдан міста завалений сміттям. Поряд із ним міський сад, де навіть за тридцятип'ятиградусної спеки – багнюка. Над містом стійкий сморід сміття, яке не вивозилося кілька тижнів. Ні, це не кадри фантастичного блокбастера про Землю після ядерної зими чи нашестя інопланетян. Це Харків "святкує" День Незалежності...

Сумно й страшно. Це місто багато чого пережило й багато чого перебачило, але щоб його влада свідомо зігнорувала найголовніше державне свято – таке тут уперше. Можна було багато говорити про рівень заходів у попередні роки, від "офіційної частини" яких відганяло духом "шароварів" та совка, але завжди "після від'їзду посадовців" воно ставало зовсім іншим – щирим і безпосереднім. Годі говорити про те, що День Незалежності тут давно вже став одним із найулюбленіших свят. І річ навіть не в патріотичних почуттях харків'ян, а в тому, що воно фактично співпадає з Днем міста і просто "підсумовує" літо... Та врешті, хто скаже, де "починається" патріотизм – здається, це річ дуже особиста. Іншими словами, в Харкові День Незалежності недолюблює (щоб не сказати – люто ненавидить) хіба що місцева влада. Втім, Харків вона теж, здається, недолюблює, бо інакше не обмежувалася би в День міста, 23 серпня, "спонсорським" концертом із російської попсятини, а подбала би, щоб для людей працювали місцеві музичні гурти...

Та все ж про 24 Серпня. Я особисто спостерігала за людьми, котрі ходили алеями саду Шевченка в очікуванні хоч якихось заходів – у те, що не буде взагалі нічого, нікому не хотілося вірити. А тим часом тими ж алеями носилися скутери, незважаючи на те, що під їхніми колесами могли опинитися діти, а Сумською (центральною вулицею! поряд із обласним управлінням МВС!) на зелене світло "літали" круті іномарки. Одне слово, місто жило своїм "звичним" життям. Про День Незалежності не нагадував навіть жоден плакат...

Відтак центром святкування несподівано (хоча чому несподівано?) став пам'ятник Тарасові Шевченку. Такої кількості бажаючих сфотографуватися біля нього я ще ніколи не бачила. Тут-таки всі повідомляли один одного, що сьогодні День Незалежності, й тицяли пальцями на два недолугих кошики квітів, якоюсь владою (чи то обласною, чи міською) пожбурених до підніжжя ледь не до схід сонця.

О десятій годині вечора в небі раптом з'явився салют, освітивши гори сміття, накопиченого в центрі міста за день. Ефект був ще той... "Але хоч щось!" – казали харківці, котрі так і не дочекалися свята. "Хоч щось", – подумалося й мені...

Та це був не останній сюрприз, який приготувало рідне місто. Вийшовши з метро, я з жахом усвідомила, що йти доведеться через парк, у якому немає жодного ліхтаря, натомість бігають зграї бездомних собак. І це поряд із стадіоном "Металіст", де також нібито планують проводити футбольні матчі "Євро-2012". Міська влада вже заявила, що саме вона у зв'язку з цим зламає, себто знесе, – проте не було жодної заяви про те, що вона відремонтує...

Нічний морок, гори сміття, що за день тільки збільшилися, гавкання вуличних псів – так завершував Харків "святкувати" День Незалежності. Тут згадалося риторичне тичинівське: "Харків, Харків, де твоє обличчя...". І так захотілося вірити, що його формують не ті, хто свідомо зіґнорував цю дату, а ті, хто – на зло їм – про неї не забув!

Видавець Конгрес Українських Націоналістів
Засновник Степан Брацюнь
Редакційна колегія Іван Белебеха, Іван Головацький, Анатолій Погрібний, Ярослав Радевич-Винницький, Степан Семенюк

Адреса редакції: 01001, вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ; тел./факс (044) 279-78-08 e-mail: nacija@ukr.net www.nacija.org.ua
Адреса видавця: 01004, вул. Горького 36, м. Київ, тел./факс 235-37-61
Головний редактор Михайло Сидоржевський

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003 р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26001016925980 в банку "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300131, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.
Газету видрукувано у ВАТ "Видавництво "Київська правда"
Замовлення №
Наклад 7 000 примірників
Ціна договірна